

V Bruselu dne 13.1.2015
SWD(2015) 3 draft

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva

Online veřejná konzultace o ochraně investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) v rámci dohody o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP)

Zpráva

Online veřejná konzultace o ochraně investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) v rámci dohody o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP)

13. ledna 2015

Shrnutí

Směrnice pro jednání¹ o transatlantickém investičním a obchodním partnerství (TTIP) předpokládají začlenění ochrany investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) za předpokladu splnění několika podmínek. Právě ochrana investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem dominuje dynamické veřejné debatě, která v EU ohledně TTIP probíhá. Z tohoto důvodu Komise uspořádala od 27. března do 13. července 2014 veřejnou konzultaci, aby přístup EU k těmto důležitým otázkám, které považují Evropané za významné, dále rozvíjela. V konzultaci byl nastíněn možný přístup EU (dále jen „navrhovaný přístup EU“, popř. „navrhovaný přístup“), přičemž cílem konzultace bylo získat zpětnou vazbu ohledně toho, zda by se navrhovaným přístupem EU, jenž se zásadně odlišuje od jiných dohod obsahujících tradiční ustanovení o ochraně investic a ISDS, dosáhla vhodná rovnováha mezi ochranou investorů a zajištěním práva a schopnosti EU a jejích členských států provádět regulaci ve veřejném zájmu. Je třeba připomenout, že navrhovaný přístup EU k ochraně investic a ISDS byl rovněž formulován s ohledem na zkušenosti s rozhodčím řízením v rámci mnoha stávajících dohod, což bylo někdy předmětem kontroverzí. Evropská unie má při výkonu pravomocí podle Lisabonské smlouvy možnost vytvořit reformovaný celounijní režim, který nahradí stávající smlouvy členských států a ukončí jejich platnost.

¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11103-2013-DCL-1/en/pdf>

Za účelem usnadnění účasti v konzultaci a k ilustraci prvků daného inovativního přístupu navrhovaného Unií byl k dispozici referenční text založený na návrhu dohody o volném obchodu mezi EU a Kanadou (CETA)².

Konzultace byla zaměřena na 12 hlavních témat týkajících se zásadních otázek ochrany investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem. Obsahovala rovněž otevřenou všeobecnou otázku, u níž mohli respondenti uvést své všeobecné stanovisko.

Tato zpráva vypracovaná útvary Komise obsahuje přehled výsledků konzultace.

V rámci konzultace Komise obdržela téměř 150 000 příspěvků. Všechny z nich byly zohledněny na rovnoprávném základě. Převážná většina z nich, přibližně 145 000 (97 %), byla předložena kolektivně prostřednictvím různých online platform s předem definovanými odpověďmi, kterých se respondenti drželi. Kromě toho Komise obdržela odpovědi od více než 3 000 jednotlivců a přibližně 450 organizací zastupujících široké spektrum občanské společnosti EU (obchodní sdružení zastupující podniky, odbory, spotřebitelské organizace, právnícké firmy, akademickou obec apod.).

Obecně by se stanoviska v obdržených příspěvcích dala rozdělit do tří kategorií.

Ač byl rozsah konzultace omezen na navrhovaný přístup EU k ochraně investic a ISDS v rámci TTIP, uvádí první kategorie stanovisek námitky nebo obavy související s uzavřením TTIP obecně. Podobná stanoviska se objevila rovněž v předchozí konzultaci Komise týkající se TTIP. Tato stanoviska jsou vzata na vědomí, avšak další posouzení této konzultace se musí zaměřit na stanoviska týkající se konkrétních aspektů uvedených v jednotlivých otázkách, které byly v rámci konzultace položeny.

Druhá kategorie stanovisek poukazuje na obavy nebo námitky ohledně ochrany investic či ISDS v rámci TTIP. Je třeba připomenout, že tato konzultace probíhala za zvláštních okolností, kdy členské státy jednomyslně pověřily Komisi k jednání o ochraně investic a ISDS v rámci TTIP, a to za předpokladu, že konečný výsledek bude odpovídat zájmům EU. Směrnice pro jednání proto obsahují prvek podmíněnosti a jasně uvádějí, že rozhodnutí o tom, zda ISDS do TTIP zahrnout, či nikoli, má být přijato až během závěrečné fáze jednání. Tato druhá kategorie odpovědí se zaměřila na širší otázku než tu, která byla předmětem uvedené konzultace. Tuto širší otázku je třeba zodpovědět s ohledem na pokračující úsilí EU zásadním způsobem reformovat ochranu investic a systém ISDS a s ohledem na posouzení tohoto úsilí.

Třetí kategorie obsahuje konkrétní stanoviska k různým aspektům uvedeným v jednotlivých otázkách, která jsou často doplněna o konkrétní návrhy dalšího postupu. Z těchto příspěvků je možné získat podrobnější přehled o škále názorů. Mezi respondenty z jednotlivých kategorií, a někdy dokonce v rámci téže kategorie, existují názorové rozdíly. Někteří se například domnívají, že navrhovaný přístup EU nedostatečně řeší

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/march/tradoc_152280.pdf

určité problémy týkající se práva regulovat, zatímco jiní varují před příliš velkým snížením ochrany poskytované investorům. Rozdílné názory najdeme téměř u každé otázky.

V tomto kontextu, aniž by byly dotčeny jiné záležitosti, by se při hledání možných zlepšení přístupu EU měla pozornost zaměřit především na tyto čtyři oblasti:

- ochranu práva na regulaci,
- zřízení a fungování rozhodčích soudů,
- vztah mezi vnitrostátními soudními systémy a systémem ISDS,
- přezkum rozhodnutí v rámci ISDS pomocí odvolacího mechanismu.

V prvním čtvrtletí roku 2015 proto útvary Komise plánují zúčastněné strany z EU, členské státy EU a Evropský parlament ve výše uvedených oblastech dále konzultovat, a to v rámci širší diskuse o ochraně investic a ISDS v TTIP s cílem umožnit Komisi vypracovat konkrétní návrhy pro jednání o TTIP. Je třeba připomenout, že v současnosti neprobíhají o této otázce žádná jednání. Vytvoření nového přístupu k ochraně investic a ISDS, který plně odpovídá zájmům EU a je plně v souladu se závazkem přijatým před Evropským parlamentem, je jedním z hlavních cílů jednání o TTIP.

Obsah

1.	ÚVOD A SOUVISLOSTI	8
2.	PŘEHLED POČTU A TYPOLOGIE RESPONDENTŮ	9
2.1	Přehled všech příspěvků	9
2.2	Kolektivní podání příspěvků a technické potíže	10
2.3	Typologie respondentů	11
3.	PŘEHLED HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ KONZULTACE	14
3.1	Obecné údaje	14
3.2	Konkrétní otázky	16
4.	DALŠÍ POSTUP	26

[PŘÍLOHA I. METODOLOGIE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ](#)
(POUZE V ANGLIČTINĚ)

[PŘÍLOHA II. PREZENTACE PŘÍSPĚVKŮ ZASLANÝCH OBČANY](#)
(POUZE V ANGLIČTINĚ)

[PŘÍLOHA III. PREZENTACE PŘÍSPĚVKŮ PODLE JEDNOTLIVÝCH OTÁZEK](#)
(POUZE V ANGLIČTINĚ)

Seznam zkratk

- ACEA Sdružení evropských výrobců automobilů (Association des Constructeurs Européens d'Automobiles)
- BEUC Evropská organizace spotřebitelů (Bureau Européen des Unions de Consommateurs)
- CEEP Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného hospodářského zájmu (Centre for European Enterprises providing Public services)
- CEFIC Evropská rada chemického průmyslu (Conseil européen des fédérations de l'industrie chimique)
- CETA Komplexní dohoda o hospodářské a obchodní spolupráci mezi EU a Kanadou
- CNCD Národní centrum pro rozvojovou spolupráci
- EÚLP Evropská úmluva o lidských právech
- ECT Smlouva o energetické chartě
- EFILA Evropská federace pro investiční právo a arbitráž
- EKOS Evropská konfederace odborových svazů
- ETUCE Výbor pro vzdělávání Evropské konfederace odborových svazů
- EU Evropská unie
- GATT Všeobecná dohoda o clech a obchodu
- GATS Všeobecná dohoda o obchodu službami
- IBA Mezinárodní asociace advokátů
- ICC Mezinárodní obchodní komora
- ICSID Mezinárodní středisko pro řešení investičních sporů
- IISD Mezinárodní ústav pro udržitelný rozvoj
- IIED Mezinárodní ústav pro životní prostředí a rozvoj
- ILO Mezinárodní organizace práce
- ISDS urovnávání sporů mezi investorem a státem
- DNV doložka nejvyšších výhod
- NGO nevládní organizace

OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

SME malé a střední podniky

TACD Transatlantický spotřebitelský dialog

TTIP transatlantické obchodní a investiční partnerství

TRIPS Obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví

OSN Organizace spojených národů

UNCITRAL Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo

USA Spojené státy americké

WTO Světová obchodní organizace

1. ÚVOD A SOUVISLOSTI

V červnu roku 2013 Rada jednomyslně zmocnila Evropskou komisi k vyjednávání dohody o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP). V souvisejících směrnících pro jednání se uvádí, že TTIP by mělo zahrnovat ochranu investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS), a to za předpokladu, že bude konečný výsledek odpovídat zájmům EU.

Vzhledem k velkému zájmu veřejnosti na otázce ochrany investic a ISDS uspořádala Komise veřejnou konzultaci týkající se možného přístupu (dále jen „navrhovaný přístup EU“, popř. „navrhovaný přístup“). Tím chtěla získat zpětnou vazbu ohledně několika bodů navrhovaného přístupu, které jsou ve srovnání s předešlými a stávajícími postupy členských států EU inovativní a které by mohly sloužit jako základ pro jednání o TTIP.

Veřejná konzultace byla zahájena dne 27. března 2014 a trvala do 13. července 2014³.

Konzultace se mohly zúčastnit všechny zainteresované fyzické i právnické osoby z EU. Konzultace byla k dispozici ve všech jazycích EU. Komise chtěla získat stanoviska k přibližně 12 klíčovým otázkám:

1. Působnost hmotněprávních ustanovení o ochraně investic
2. Nediskriminační zacházení s investory
3. Spravedlivé a rovné zacházení
4. Vyvlastnění
5. Garance práva na regulaci a ochrana investic
6. Transparentnost ISDS, paralelně podané žaloby a vztah vůči vnitrostátním soudům
7. Etické zásady rozhodčích soudců
8. Chování a kvalifikace
9. Snížení rizika bezdůvodných a neopodstatněných nároků
10. Umožnění dalšího postupu žaloby (tzv. filtrování)
11. Pokyny stran ohledně výkladu dohody
12. Odvolací mechanismus a jednotnost rozhodnutí

Kromě toho mohli respondenti v poslední, otevřené otázce uvést svůj všeobecný názor na ochranu investic a ISDS v rámci TTIP.

³ Úplný soubor dokumentů konzultace naleznete zde:
http://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=179

U každého tématu bylo v konzultaci vždy uvedeno úvodní vysvětlení, popis přístupu, který se používá ve většině investičních dohod, popis cílů EU u TTIP a referenční dokumenty pro představu, jak by se daná otázka mohla řešit v právním jazyce.

Tato zpráva podává přehled příspěvků, které útvary Komise během konzultace obdržely. Uvedená stanoviska by se neměla nutně považovat za názory Evropské komise a jejích útvarů. Zpráva poskytuje souhrnné informace o počtu a typologii respondentů, souhrnný přehled příspěvků a stanoví oblasti, ve kterých útvary Komise chtějí dále konzultovat zúčastněné strany, členské státy EU a Evropský parlament tak, aby mohla Komise formulovat postoj EU při jednáních o ochraně investic a ISDS v rámci TTIP.

Metodika použitá při analýze příspěvků a prezentaci výsledků je uvedena v příloze. Druhá příloha obsahuje podrobnou prezentaci stanovisek různých kategorií respondentů, a to podle otázek položených v rámci konzultace. Obsahuje rovněž shrnutí odpovědí zaslaných jednotlivými občany.

2. PŘEHLED POČTU A TYPOLOGIE RESPONDENTŮ

2.1 Přehled všech příspěvků

Konzultace vyvolala u občanské společnosti EU reakci, která je u veřejných konzultací organizovaných Komisí nebývalá. Komise obdržela celkem téměř 150 000 příspěvků.

Konzultace se zúčastnili respondenti ze všech 28 členských států EU. Nejvíce příspěvků bylo zasláno ze Spojeného království, dále pak z Rakouska, Německa, Francie, Belgie, Nizozemska a Španělska (dohromady 97 % příspěvků)⁴.

⁴ Podrobný statistický přehled byl zveřejněn krátce po ukončení konzultace – viz http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152693.pdf

Tabulka 1: Rozdělení příspěvků podle členských států

Členský stát	Počet příspěvků	% z celkového množství
Spojené království	52 008	34,8 %
Rakousko	33 753	22,6 %
Německo	32 513	21,8 %
Francie	9 791	6,5 %
Belgie	9 397	6,3 %
Nizozemsko	4 906	3,3 %
Španělsko	2 537	1,7 %
Celkem	144 905	97,0 %
Ostatní členské státy	4 494	3,0 %
Celkový počet	149 399	100,0 %

2.2 Kolektivní podání příspěvků a technické potíže

Bylo možné stanovit, že velký počet příspěvků (přibližně **145 000**) bylo předloženo kolektivně prostřednictvím různých nevládních organizací (NGOs). Tyto organizace poskytly předem definované odpovědi, kterých se respondenti drželi. Nevládní organizace daly respondentům k dispozici online platformy nebo software, často s předem definovanými odpověďmi, jejichž prostřednictvím se mohly příspěvky nahrávat přímo do databáze veřejné konzultace, díky čemuž bylo možné zaslat velmi vysoký počet příspěvků v krátkém čase. Je třeba poznamenat, že zatímco valná většina těchto příspěvků byla poskytnuta jednotlivými občany, některé z nich dodaly nejruznější organizace (viz tabulka 2). Všechny tyto příspěvky byly vzaty v úvahu jako příspěvky plnohodnotné.

Tato kolektivní podání lze rozdělit do těchto skupin:

- Přibližně **70 000** příspěvků je složeno ze sedmi různých sad odpovědí předložených prostřednictvím osmi různých nevládních organizací. Každá sada obsahovala **identické** nebo velmi podobné odpovědi na všech 13 otázk.
- Přibližně **50 000** příspěvků, které byly předloženy prostřednictvím jedné nevládní organizace, obsahovalo odlišnou strukturu. Na otázky č. 1–12 bylo odpovězeno obecným konstatováním: „Bez komentáře – Myslím si, že ISDS by nemělo být součástí TTIP“, zatímco odpovědi na poslední otázku (otázka č. 13 – Celkové hodnocení) byly rozmanité.
- Přibližně **25 000** příspěvků vykazuje podobné rysy, tj. žádná odpověď na otázky č. 1–12, pouze na otázku č. 13. Odpovědi na otázku č. 13 se liší, ale většinou obsahují podobné názory. Zdroj těchto odpovědí nebylo možné identifikovat. Nicméně vzhledem k podobnosti s ostatními kolektivními podáními byly pro účely této zprávy považovány rovněž za kolektivní podání.

Vzhledem k vysokému počtu příspěvků, které byly do databáze nahrávány současně, byly internetové stránky veřejné konzultace dne 3. července 2014 po dobu 2 hodin mimo provoz. K nápravě obtíží způsobených tímto technickým problémem rozhodly útvary Komise prodloužit dobu trvání konzultace o jeden týden. V průběhu tohoto týdne mnozí respondenti nahráli svůj příspěvek znovu. Vzhledem k tomu, že některé z těchto odpovědí byly do databáze nahrány již napoprvé, bylo po skončení konzultace zaregistrováno více než **6 000 přesných duplicitních příspěvků** (tedy totožných znění zaslaných dvakrát tímž respondentem). Bylo rozhodnuto, že tyto duplikáty nebudou zahrnuty do celkového počtu příspěvků pro účely další analýzy a úředních statistik.

Kromě kolektivních podání bylo do databáze konzultace rovněž nahráno **3 144 individuálních příspěvků od občanů EU a 445 jednotlivých příspěvků** podaných různými organizacemi, k nimž patřily nevládní organizace, akademická obec, jednotlivé podniky, odbory, spotřebitelské organizace, obchodní sdružení zastupující podniky apod. Pro účely prezentace výsledků konzultace jsou tito respondenti uváděni jako „individuální podání občany“ a „individuální podání organizacemi“.

2.3 Typologie respondentů

Podrobné rozdělení příspěvků podle kategorií respondentů je následující:

Tabulka 2: Rozdělení respondentů podle kategorií

Typ respondenta	Příspěvků celkem
Občané	148 830
Organizace:	569
<i>Akademická obec</i>	8
<i>Podniky</i>	60
<i>Poradenské firmy</i>	15
<i>Vládní instituce či regulační orgány</i>	11
<i>Právníkové firmy</i>	7
<i>Nevládní organizace</i>	180
<i>Obchodní sdružení zastupující podniky z EU</i>	66
<i>Odbory či organizace zastupující odborové svazy EU</i>	42
<i>Zastřešující nevládní organizace</i>	22
<i>Skupiny odborníků typu think tank</i>	21
<i>Jiné organizace</i>	137
Celkový počet přesných duplikátů (dvojí podání)	6 346
Celkový počet kolektivních podání (bez duplikátů)	139 464
Celkový počet individuálních podání	3 589
<i>Příspěvků celkem</i>	<i>149 399</i>

Během analýzy bylo identifikováno 12 duplicitních příspěvků, avšak bez dopadu na celkový výsledek uváděný v této zprávě.

Pouze několik respondentů (méně než 1 % z celkového počtu) uvedlo, že investovali v USA.

Organizace, které se konzultace zúčastnily, jsou velmi různorodé co do typu, účelu i velikosti, nicméně dohromady zjevně představují široké spektrum evropské občanské společnosti.

Je třeba uvést, že zařazení organizace do určitého typu se odvíjelo výlučně od toho, co uvedli sami respondenti v online formuláři, který byl pro účely konzultace k dispozici na internetových stránkách Komise.

Pro ilustraci je vhodné ohledně typologie respondentů uvést následující:

Akademická obec

Do této kategorie patří skupina 120 akademických pracovníků se specializací na oblast obchodního a investičního práva, na právo EU, mezinárodní právo a lidská práva, ústavní právo, soukromé právo, politickou ekonomii a další oblasti (ti přispěli jedním kolektivním podáním), dále Oddělení pro evropské, mezinárodní a komparativní právo – sekce pro mezinárodní právo a mezinárodní vztahy Vídeňské univerzity a Centrum pro právní ochranu zahraničních investic madridské univerzity Universidad Pontificia de Comillas (ICAI-ICADE).

Podniky

Útvary Komise kromě toho obdržely příspěvky od 60 jednotlivých společností: od 27 mikropodniků (s méně než 10 zaměstnanci), 14 malých a středních podniků a 19 velkých podniků. K velkým podnikům patřily nadnárodní společnosti z EU (např. Total, Alstom, Veolia, GDF-Suez, Versalis, Daimler, Iberdrola, Repsol) i ze zemí mimo EU (např. Chevron, Japan Tobacco, Philip Morris), přičemž mnohé z nich byly zapojeny do vysoce sledovaných případů ISDS.

Spotřebitelé

Zájmy spotřebitelů byly zastoupeny mimo jiné Evropskou organizací spotřebitelů (BEUC), Transatlantickým spotřebitelským dialogem (TACD) a Evropskou federací uživatelů finančních služeb (Better Finance).

Obchodní sdružení zastupující podniky

K obchodním sdružením zastupujícím podniky patřilo BusinessEurope a Transatlantická obchodní rada, jakož i značný počet obchodních komor z různých členských států (např. z Rakouska, Belgie, Dánska, Finska, Francie, Německa, Nizozemska, Španělska, Švédska a Spojeného království). Mnohé příspěvky byly rovněž poskytnuty organizacemi činnými v konkrétních odvětvích nebo oblastech, jako je sektor služeb, chemický průmysl, potravinářství, alkoholické nápoje, maloobchod, ropa a zemní plyn, automobilový průmysl, IT, neželezné kovy a vydavatelství. Konzultace se zúčastnila i

dvě sdružení zastupující veřejné služby: Aqua Publica Europea (Evropské sdružení pro veřejné vodohospodářské subjekty) a Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného hospodářského zájmu (CEEP).

K celoevropským obchodním sdružením zastupujícím podniky, která se konzultace zúčastnila, patřily organizace ACEA (výroba automobilů), DigitalEurope (informační technologie), CEFIC (chemický průmysl), Eurometaux (neželezné kovy) a Evropské fórum služeb (sektor služeb).

Vládní instituce

Příspěvky zaslaly tyto regionální vlády, regionální parlamenty či politické strany: jedna německá spolková země (Bavorsko), jedna rakouská spolková země (Vorarlbersko), jedna politická strana z Německého spolkového sněmu a jedna z Bavorského zemského sněmu a dále města Mnichov a Nantes.

Nevládní organizace

Konzultace se zúčastnily nevládní organizace ze všech hlavních odvětví. Dvě třetiny z nich má méně než 500 členů, zatímco ostatní mají celoevropský dosah. Příspěvky zaslaly zejména hlavní celoevropské environmentální organizace, jako je Evropský úřad pro životní prostředí, Greenpeace, Friends of the Earth Europe, Transport & Environment.

Mezi zúčastněné vnitrostátní nevládní organizace patřil zejména německý Naturschutzbund, Greenpeace Germany, Federace německých spotřebitelských organizací (Verbraucherzentrale Bundesverband), belgické CNCD 11.11.11, Ligue des Droits de l'Homme, Mouvement Ouvrier Chrétien, Wereldsolidariteit, francouzská spotřebitelská organizace Union Fédérale des Consommateurs, Attac a Amis de la Terre, britské organizace War on Want a Trade Justice Movement, dále Friends of the Earth Finland, dánská Rada spotřebitelů a organizace Médecins Sans Frontières – Access Campaign.

K zúčastněným nevládním organizacím ze zemí mimo EU patřila Public Citizen z USA a kanadské organizace Council of Canadians a Trade Justice Network.

Konzultace se zúčastnily rovněž skupiny odborníků typu *think tank*, například Mezinárodní ústav pro udržitelný rozvoj (IISD), Mezinárodní institut pro životní prostředí a udržitelný rozvoj (IIED), Mezinárodní institut pro mediaci (který neposkytl odpovědi na otázky, ale poskytl doporučený soubor pokynů pro mediaci).

Odbory

K odborovým svazům patřila hlavní zastřešující organizace evropských odborových svazů Evropská konfederace odborových svazů (EKOS). Kromě toho příspěvek zaslala i řada vnitrostátních organizací přímo, například z Rakouska, Belgie, Finska, Francie, Irska, Itálie, Nizozemska, Švédska nebo Spojeného království.

Zúčastnila se i řada odborových organizací zastupujících konkrétní odvětví, například: vzdělávání (Výbor pro vzdělávání Evropské konfederace odborových svazů – ETUCE), vydavatelská činnost (Federation of European Publishers), veřejné služby (European Federation of Public Service Unions), výroba a energetika (industriAll), finančníctví (např. Nordic Financial Sectors), doprava (European Transport Workers' Federation), služby (UNI Europa).

Většina z nich se podrobně vyjádřila k hmotněprávním aspektům. Zdá se, že zde byla určitá míra koordinace, jelikož značný počet příspěvků se podobá nebo je identický.

Jiné organizace

Z kategorie jiné organizace je záhodno zmínit například tyto: Law Society of England and Wales, Sekretariát Smlouvy o energetické chartě (ECT), EFILA (Evropská federace pro investiční právo a rozhodčí řízení). Dále sem spadaly hlavní mezinárodní arbitrážní soudy (Stálý rozhodčí soud v Haagu, Rozhodčí institut Stockholmské obchodní komory a Mezinárodní středisko pro řešení investičních sporů ICSID).

3. PŘEHLED HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ KONZULTACE

Do konzultace přispěly zúčastněné strany nejrůznějšího typu a zastupují tak širokou škálu zájmů v rámci EU. Není proto překvapením, že z výsledků vyloučily některé důležité názorové rozdíly, a to nejen mezi různými kategoriemi respondentů, ale také v rámci stejné kategorie. Je rovněž vhodné připomenout, že nejpodrobnější odpovědi obsahující konkrétní návrhy ohledně dalšího postupu poskytly především nejrůznější jednotlivé organizace.

3.1 Obecné údaje

Kolektivní podání odrážejí rozšířenou opozici vůči urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) v rámci TTIP nebo obecně. Docela velká většina příspěvků je proti TTIP obecně.

Tito respondenti vnímají mechanismus ISDS jako hrozbu demokracii a veřejným financím či veřejným politikám. Zavedení tohoto systému mezi EU a USA je rovněž vzhledem k tomu, jak je vnímána moc příslušných soudních systémů, považováno za zbytečné. Tyto názory do velké míry sdílí většina odborů, velká většina nevládních organizací, vládních institucí a mnozí respondenti v kategorii „jiné organizace“, včetně organizací spotřebitelských. V mnoha kolektivních podáních byly vyjádřeny konkrétní obavy z toho, že by vlády mohly být korporacemi žalovány o vysoké částky, což by podle názoru těchto respondentů vytvořilo „odrazující účinek“ uplatňovat právo na regulaci. Kromě toho je v některých příspěvcích odborů vyjádřena obecná nedůvěra ohledně nezávislosti a nestrannosti rozhodčích soudů a rovněž obavy, že by na základě mechanismu ISDS investoři získali možnost obcházet vnitrostátní soudy a právní nebo správní předpisy.

Naproti tomu velká většina obchodních sdružení zastupujících podniky a většina velkých společností ochranu investic a ISDS v rámci TTIP důrazně podporuje, zatímco malé podniky jsou kritičtější. Ve značném počtu příspěvků byla zdůrazněna pozitivní úloha, kterou mohou pro hospodářský růst a vytváření pracovních míst hrát přímé zahraniční investice. Tito respondenti uvádějí, že na základě pravidel pro ochranu investic lze investice stimulovat vytvořením rovných podmínek mezi EU a USA. Někteří respondenti naznačují, investoři z EU nemusejí být vždy před soudy v USA přiměřeně chráněni. Proto vyzývají k obezřetnosti a doporučují nesnižovat úroveň ochrany, na kterou jsou evropští investoři zvyklí.

Vzhledem k různorodosti zájmů reprezentovaných respondenty v široké kategorii „jiné organizace“ se stanoviska vyjádřená v rámci této kategorie obecně různí. Respondenti, kteří jsou proti ochraně investic a ISDS, uvádějí v podstatě stejné argumenty jako ty, které jsou uvedeny výše. Zastánci ochrany investic a ISDS jsou toho názoru, že není dost důkazů o tom, že by byl mechanismus ISDS špatný. Tito respondenti se domnívají, že v oblasti ochrany investic a ISDS neexistuje žádná krizová situace, která by svědčila pro zásadní reformu.

Co se týče navrhovaného přístupu k ochraně investic, si mnoho odborů, nevládních organizací, obchodních sdružení zastupujících podniky nebo jiných typů respondentů váží úsilí, které EU v zájmu zlepšení systému ochrany investic vyvíjí. Nicméně značný počet odborů a velká skupina nevládních organizací je toho názoru, že změny obsažené v navrhovaném přístupu k řešení jejich obav ohledně ochrany investic a ISDS nepostačují. Na druhé straně se někteří respondenti z různých kategorií domnívají, že navrhovaný přístup zachází příliš daleko, a vyjadřují vážné obavy ohledně snížení úrovně ochrany investic.

Značný počet obchodních sdružení zastupujících podniky vyjádřil s navrhovaným zlepšením týkajícím se ISDS v rámci TTIP různou formu podpory, nebo tato sdružení obecně uvedla, že by podpořila inkluzivnější a soudržnější systém ISDS, který by se vyznačoval transparentností a etičností. Ve své současné podobě je navrhovaný přístup k TTIP považován několika podniky za zásadní snížení úrovně ochrany obsažené ve stávajících dohodách o investicích. Někteří respondenti, kteří se prohlašují za nevládní organizace, kritizují navrhovaný přístup jako oslabení ochrany investic a tvrdí, že by nižší úroveň ochrany mohla mít negativní dopad na EU v tom, že by přilákala méně investic než dříve.

Mnoho respondentů z několika různých kategorií zdůrazňuje potřebu zajistit právo na regulaci ve veřejném zájmu. Nicméně jiní respondenti, především jednotlivé podniky a obchodní sdružení zastupující podniky, se domnívají, že mezi mezinárodními pravidly týkajícími se investic a právem států na regulaci neexistuje žádný rozpor.

Značný počet respondentů z různých kategorií se domnívá, že navrhovaný přístup je nevyvážený ve prospěch investorů. Proto požadují zpřísnění povinností investorů, zejména v oblasti dodržování lidských práv, sociálních a environmentálních norem a obecněji v oblasti sociální odpovědnosti podniků.

Pokud jde o navrhovaný přístup k ISDS, mnoho respondentů podporuje zásadu větší transparentnosti. Nicméně se rovněž domnívají, že existence ustanovení na ochranu důvěrných informací v řízeních ISDS by mohla být investory zneužívána k tomu, že by odmítali poskytovat klíčové informace veřejnosti. Zavedení kodexu chování pro rozhodčí soudce je obecně vnímáno pozitivně, i když mnozí pochybují, že lze nezávislost rozhodců zaručit. Dále existuje obecný názor, že využívání vnitrostátních soudů je vhodnější než mechanismus ISDS. V mnoha případech respondenti uvedli, že urovnávání sporů mezi státy a zahraničními investory by měly řešit výhradně vnitrostátní soudy. Nicméně i přes několik podpůrných odpovědí považuje mnoho respondentů tyto reformy za nedostačující k tomu, aby jejich obecné obavy ohledně ISDS rozptýlily.

Obavy byly vyjádřeny rovněž ohledně toho, že přístup k mechanismu ISDS zůstává nadále *de facto* převážně výsadou velkých podniků, neboť malým soukromým investorům jeho použití ztěžují související náklady a složitost mechanismu. Proto je za záhodné považováno zavedení mechanismu pro řešení sporů vhodnějšího pro malé a střední podniky.

3.2 Konkrétní otázky

Otázka č. 1. Působnost hmotněprávních ustanovení o ochraně investic

Pokud jde o rozsah ochrany investic, názory se různí.

Vyloučení společností skrývajících se za falešnou identitou (tzv. *mailbox companies*) pomocí požadavku významné podnikatelské činnosti mnoho respondentů z různých kategorií uvítalo, nicméně tato podpora není zcela jednotná. Tak například několik občanů vyjádřilo pochybnosti ohledně účinnosti navrhovaného přístupu v praxi. Někteří akademičtí pracovníci, právnícké firmy, podniky a odbory požadují větší jasnost formulací a definic významné podnikatelské činnosti. Na druhé straně menšina obchodních sdružení zastupujících podniky se domnívá, že by hledání výhodnějších smluvních podmínek (tzv. *treaty shopping*) a společnosti skrývající se za falešnou identitou (tzv. *mailbox companies*) – jsou-li zřízeny v souladu s platnými právními předpisy – povoleny být měly. Někteří respondenti, například některá obchodní sdružení zastupující podniky, doporučují uvést namísto odkazu na významnou podnikatelskou činnost ustanovení o odepření výhody.

Pokud jde o definici investic, někteří respondenti ji považují za příliš úzkou, jiní naopak za příliš širokou. Mnoho respondentů z různých kategorií vyjádřilo požadavek větší srozumitelnosti některých používaných výrazů, zejména v souvislosti se znaky investice. Značný počet odborů uvedl, že by upřednostnily užší definici, například omezenou pouze na přímé zahraniční investice. Mnoho respondentů v rámci různých kategorií odmítá myšlenku ochrany portfoliových investic nebo spekulativních investic.

Objevují se různé požadavky horizontálních výjimek, například pro veřejné služby nebo některá citlivá odvětví (např. zdravotnictví, vzdělávání, životní prostředí nebo finanční

trhy), proti čemuž se rozhodně staví značný počet obchodních sdružení zastupujících podniky, která chtějí, aby byly výjimky a omezení sníženy na minimum.

Několik respondentů z řad podniků a obchodních sdružení zastupujících podniky si přeje, aby byly definice široké, např. aby se vztahovaly na všechna práva duševního vlastnictví, nehmotné investice, jakož i na řadu zvláštních smluv. Někteří rovněž požadují rozšíření ochrany investic, včetně ISDS, na fázi předcházející usazení. Významné návrhy od respondentů z různých kategorií (například od akademických pracovníků, obchodních sdružení zastupujících podniky, odborů) se týkají ozřejmnění odkazu na použitelné právní předpisy.

Otázka č. 2. Nediskriminační zacházení s investory

Nediskriminaci někteří respondenti považují za otázku, kterou se již zabývá vnitrostátní či unijní právo, a není proto nutné ho výslovně zahrnout do TTIP. Jiní respondenti se domnívají, že v určitých případech by mohla být diskriminace opodstatněná. Na druhé straně mnoho obchodních sdružení zastupujících podniky uvádí, že nediskriminace je v oblasti investic zásada velmi důležitá, či dokonce nezbytná k zajištění rovných podmínek.

Rozdílné názory panují rovněž v otázce obecných výjimek. Někteří respondenti (např. odbory) se domnívají, že by se obecné výjimky měly vztahovat na širší oblast, např. by měly platit pro všechna ustanovení o ochraně investic. Jiní jsou toho názoru (např. obchodní sdružení zastupující podniky), že by měly být omezeny na minimum, aby se zabránilo skrytému protekcionismu. Někteří respondenti si kladou otázku, jakou účinnost mají z hlediska investic výjimky určené především pro obchodní záležitosti.

Předmětem různých názorů je i doložka nejvyšších výhod (DNV). Někteří respondenti (např. nevládní organizace) se domnívají, že DNV není nutná. Jiní (např. subjekty z kategorie „jiné organizace“ či obchodní sdružení zastupující podniky) považují DNV za nezbytnou. Záměr EU předcházet přebírání lepších postupů ISDS nebo hmotněprávních norem prostřednictvím DNV je podle názoru respondentů z řad občanů i organizací buď nedostatečně jasný, nedostatečný nebo nadbytečný v tom smyslu, že na jeho základě může povinnost DNV pozbyť téměř zcela významu. Obecně respondenti požadují větší jasnost.

Otázka č. 3. Spravedlivé a rovné zacházení

U většiny respondentů, kteří příspěvek podali kolektivně, odborových svazů a několika nevládních organizací normy spravedlivého a rovného zacházení vyvolávají vážné obavy buď na základě některých případů ISDS nebo ze strachu, že navrhovaný přístup stále umožňuje širší výklad ze strany rozhodčích soudů. Několik respondentů z řad obchodních sdružení zastupujících podniky, nevládních nebo jiných organizací vyjádřilo znepokojení nad možným snížením úrovně ochrany prostřednictvím úpravy norem spravedlivého a rovného zacházení, které jsou považovány za zcela základní ochranu. Nejdůležitější oblast, v níž panuje shoda, se zdá být nutnost zajistit, aby normy spravedlivého a rovného zacházení nemohly být vykládány jako závazek nebo příslib,

že právní prostředí, ve kterém se investor nachází, zůstane nezměněno (tzv. „stabilizační doložka“).

Existuje obecný zájem o větší jasnost, zejména u některých pojmů obsažených na uzavřeném seznamu zacházení, jež definují tuto normu. Názory respondentů z různých kategorií se však rozcházejí v otázce, zda by spravedlivé a rovné zacházení mělo být definováno prostřednictvím uzavřeného, nebo otevřeného seznamu. Pokud jde o možnost smluvních stran přezkoumat obsah normy během trvání TTIP, byly určité obavy vyjádřeny na obou stranách (někteří se totiž obávají, že by to mohlo vést k rozšíření působnosti normy, zatímco jiní se obávají, že pro strany bude obtížné dosáhnout v této souvislosti shody).

Značný zájem vzbuzuje také otázka oprávněného očekávání, přičemž někteří respondenti tvrdí, že by nemělo být zahrnuto, a jiní, že navrhovaný přístup je nepokrývá dostatečně. Respondenti z několika kategorií se domnívají, že by bylo užitečné další vyjasnění této otázky, popř. že je zcela nezbytné.

V neposlední řadě se názory mezi jednotlivými kategoriemi respondentů do určité míry liší v otázce zahrnutí tzv. zastřešující doložky.

Otázka č. 4. Vyvlastnění

Většina názorů vyjádřených v rámci této otázky se týká nepřímého vyvlastnění. Někteří respondenti uvádějí, že ne všechna regulační opatření přijatá státy by měla vyžadovat zaplacení náhrady, zatímco jiní se domnívají, že by kompenzační mělo být jakékoliv regulační opatření, které má stejný účinek jako vyvlastnění. To v podstatě odráží celkovou rozdílnost názorů mezi odborníky na tuto oblast a subjekty z praxe, a sice přístup zvažující postavení státu (tzv. „*police powers doctrine*“) oproti přístupu zvažujícímu dopad na investora (tzv. „*sole effects doctrine*“).

Někteří respondenti rovněž vnímají určité pojmy jako nejasné. Většina občanů a některé odbory, akademičtí pracovníci a skupiny odborníků typu *think tank* se například domnívají, že odkaz na proporcionalitu nebo legitimitu některých veřejných opatření vytváří nejistotu, jelikož by mohl způsobit až příliš velký prostor pro interpretaci.

Někteří respondenti, například z řad odborů, se domnívají, že pojem nepřímé vyvlastnění by měl být zásadním způsobem zúžen, například, že by především neměl zahrnovat ušlý zisk. Jiní respondenti, hlavně podniky, se domnívají, že navrhovaným přístupem by se snížila ochrana investorů proti největším rizikům, jimž jsou v zahraničí vystaveni, zejména ve srovnání s dvoustrannými dohodami, neboť přístup státům umožňuje neposkytovat náhradu za opatření přijatá v některých odvětvích (např. ve zdravotnictví). To by mohlo ohrozit investice v těchto odvětvích ve srovnání s investicemi v jiných odvětvích.

Otázka č. 5. Garance práva na regulaci a ochranu investic

Převážná většina respondentů v podstatě ze všech kategorií souhlasí s obecným cílem nalezení přiměřené rovnováhy mezi ochranou investic a garancí práva na regulaci ve veřejném zájmu. Avšak nemnoho respondentů se k navrhovanému přístupu staví kladně, spíše tu existuje poměrně značná šíře rozdílných názorů. Například někteří respondenti se domnívají, že navrhovaný přístup není dostatečný, jiní, že je příliš obecný, nebo že mezi právem na regulaci a ochranou investic neexistuje žádný rozpor.

Navrhovaný přístup považují někteří respondenti za příliš slabý (např. akademičtí pracovníci, skupiny odborníků typu *think tank*), neboť odkaz na právo regulovat je uveden v preambuli a mohl by být nezávazný. Jiní respondenti přístup zase považují za příliš restriktivní (např. odbory), protože odkazy se například nevztahují na normy týkající se ochrany investic. Další respondenti, např. ze strany podniků, odmítají některé výjimky nebo omezení ochrany investic (např. v oblasti dotací nebo veřejných zakázek), nebo obecně varují před využíváním těchto omezení.

Otázka č. 6. Transparentnost ISDS

Cíl zajistit transparentnost řízení ISDS a přístup veřejnosti na soudní jednání je všeobecně podporován. Respondenti nicméně vyjádřili obavy dvojího typu. Někteří, většinou nevládní organizace a odbory, se obávají, že některé z výjimek z uplatňování ustanovení o transparentnosti, která chrání důvěrné obchodní informace, by mohly být vykládány příliš široce a mohly by ohrozit účinnost transparentnosti. Dále byla vyjádřena obava, že by soud mohl mít až příliš širokou posuzovací pravomoc při rozhodování o tom, za jakých okolností by mohla být veřejná slyšení veřejnosti uzavřena. Další typ obav vyjadřovaný podniky a obchodními sdruženími zastupujícími podniky, spočívá v tom, že ustanovení navrhovaného přístupu v oblasti transparentnosti zacházejí dále než většina vnitrostátních právních systémů, že by mohlo docházet ke zveřejňování skutečně důvěrných informací a obchodních tajemství. Rovněž existuje obava, že přístup veřejnosti k těmto slyšením by mohl politizovat případy předložené podniky, což by s sebou neslo riziko ohrožení spravedlivého průběhu řízení.

Otázka č. 7. Paralelně podané žaloby a vztah vůči vnitrostátním soudům

Pokud jde o vztah vůči vnitrostátním soudům, mnoho respondentů uvedlo namísto připomínek ke konkrétně navrhovanému přístupu obecná prohlášení. Proto se například mnoho nevládních organizací, včetně těch zastřešujících, domnívá, že k urovnávání sporů mezi státy a zahraničními investory by měly být využívány výhradně vnitrostátní soudy. Několik respondentů však zaujímá mnohem mírnější pozici – buď v některých případech ISDS nevylučují nebo uvádějí konkrétnější připomínky v případě, že bude ISDS zaveden. Tito respondenti se rovněž domnívají, že by v zásadě měla být dáována přednost vnitrostátním soudům, jelikož jsou k řešení sporů mezi investory a státem lépe uzpůsobeny. Podporují proto myšlenku vnitrostátního řízení, avšak mnozí z nich se domnívají, že navrhovaný přístup nedostatečně podporuje vnitrostátní opravné prostředky. Argumentují tím, že navrhovaná ustanovení investorům neukládají povinnost domáhat se nápravy u vnitrostátních soudů ani k tomu nemotivují. Naopak se považuje za to, že navrhovaná ustanovení investory pouze zavazují k tomu vybrat si

mezi vnitrostátním a mezinárodním rozhodčím řízením, aby se předešlo řízením souběžným. Proto někteří z nich hovoří přímo ve prospěch zavedení požadavku vyčerpat místní opravné prostředky a až poté přistoupit k využití ISDS, které by tak mělo být vždy až posledním řešením.

Naproti tomu téměř všechny velké podniky a obchodní sdružení zastupující podniky si sice uvědomují, v čem spočívá cíl podpory vnitrostátního řízení, nicméně se domnívají, že investor by měl mít možnost svobodně si zvolit, kterou právní cestou bude postupovat – zda vnitrostátní, nebo mezinárodní – a řízení ISDS by nemělo být nutně až posledním možným řešením. Mají za to, že mohou nastat situace, které lépe vyřeší vnitrostátní soudy, ale na druhé straně v jiných případech bude potřeba mezinárodního rozhodčího řízení. Někteří respondenti uvádějí příklad diskriminace ve prospěch místních společností, což není podle práva Spojených států amerických zakázáno. Jiní poukazují na skutečnost, že místním soudům může být bráněno v přímém uplatňování závazků vyplývajících z mezinárodní smlouvy. Jiní mají za to, že hostitelským státům může být místními soudy poskytnuta imunita, zejména co se týče veřejných aktů. Uznávají rovněž, že některé žaloby nelze řešit prostřednictvím mezinárodního rozhodčího řízení, například vyšetřování ústavnosti opatření. Obecně lze konstatovat, že všechny velké podniky a obchodní sdružení zastupující podniky jsou proti povinnému požadavku vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, neboť by to pouze vedlo ke zbytečným prodlevám. Podniky (a obchodní sdružení zastupující podniky) jsou také obecně proti řešení, které by umožňovalo se v určité fázi rozhodnout pro vnitrostátní či mezinárodní rozhodčí řízení (tzv. *fork-in-the-road solution*).

Většina respondentů z nevládních organizací a jiných organizací, kteří nezaujmají zásadní postoj proti ISDS jako takovému, navrhovaný postup podporuje s cílem zabránit souběžným řízením a dvojitým náhradám škod. Někteří respondenti však mají za to, že navrhovaná opatření jsou nedostačující k zajištění toho, aby nedocházelo k souběžným řízením nebo hledání výhodnějších smluvních podmínek (tzv. *treaty shopping*). Na druhé straně některé podniky a obchodní sdružení zastupující podniky nesouhlasí s návrhem, aby společnosti přidružené k žalujícímu investorovi nemohly samy vést řízení ISDS. Mají za to, že v případech, kdy existuje riziko překrývající se náhrady škody, návazné soudy ve svých rozhodnutích a rozsudcích zohlední výsledky prvotního rozhodčího řízení, pokud si to vyžádají okolnosti.

A konečně přibližně polovina respondentů, kteří uvedli konkrétní připomínky k mediaci (respondenti ve všech kategoriích), s navrhovaným postupem pro podporu mediace souhlasí. Souhlasí rovněž s návrhem, že použití mediace by mělo být možné v rámci vnitrostátního řízení i řízení ISDS. Někteří respondenti se však domnívají, že návrh mediaci prosazuje nedostatečně, a několik respondentů uvedlo, že by mělo být povinné provést mediaci před přistoupením k rozhodčímu řízení.

Otázka č. 8. Etické zásady rozhodčích soudců, jejich chování a kvalifikace

Pokud jde o etické zásady a chování rozhodců, mnoho respondentů zastává názor, že je nezbytné zavést pro rozhodčí soudce pravidla týkající se jejich nezávislosti a řádného

výběrového řízení. Mnoho respondentů vítá úsilí EU o řešení tohoto problému. Avšak někteří vyjádřili pochybnosti o tom, zda přístup navrhovaný EU zajistí dostatečné záruky, nebo poukazovali na to, že přístup není vyzkoušený v praxi. Někteří z těchto respondentů se domnívají, že vlastní povaha ISDS regulaci chování rozhodců znemožňuje (nevládní organizace, akademická obec). Jiní tvrdí, že problém sporů mezi rozhodci by neměl být přeceňován a že stávající pravidla (jako pokyny Mezinárodní advokátní komory (IBA), pravidla Mezinárodního střediska pro řešení investičních sporů (ICSID) atd.) problém řeší dostatečně (především se jednalo o podniky, některé právnické firmy a akademické pracovníky).

V některých příspěvcích byl vyjádřen názor, že kompetence požadované po rozhodčích soudcích jsou příliš omezující, přičemž někteří respondenti (většinou nevládní organizace) se domnívají, že rozhodci by měli mít rovněž zkušenosti v sociální a environmentální oblasti, jiní (právnické firmy, podniky) zdůrazňují, že je nutné, aby rozhodci měli zvláštní (odborné) znalosti vztahující se k danému sporu.

Mnoho respondentů uvítalo návrh EU na zřízení kodexu chování a pravidel pro napadení rozhodců ISDS, ačkoliv mnohé z nich (nevládní organizace, akademičtí pracovníci, skupiny odborníků typu *think tank* a vládní instituce) se obávají, že kodex nebude v praxi závazný (viz vysvětlivky v příloze III, otázka č. 7).

Co se týče zbavení funkce rozhodců, někteří respondenti (expertní skupiny typu *think tank*, akademičtí pracovníci a vládní instituce) uvádějí, že postup by měl být rozšířen tak, aby jedním z důvodů pro zbavení funkce byla rovněž nedostatečná kvalifikace (tedy nejen nedostatek nezávislosti, jak uvádí navrhovaný přístup). Někteří respondenti výslovně uvítali myšlenku pověřit k rozhodování o námitkách proti rozhodcům generálního tajemníka ICSID, zatímco někteří respondenti generálnímu tajemníkovi ICSID nedůvěřují, jelikož ho považují za příliš nakloněného Spojeným státům (nevládní organizace) (viz vysvětlivky v příloze III, otázka č. 7).

A konečně, mnoho respondentů se domnívá, že zavedení seznamů kvalifikovaných osob (tzv. *rosters*) by bylo v tomto kontextu krokem správným směrem. Nicméně přístup navrhovaný EU je často kritizován jako pouhé rezervní řešení (tj. řešení pouze pro případ, pokud strany sporu nejmenují rozhodce nebo se nemohou shodnout na jmenování předsedy).

Ostatní respondenti (velké podniky, právnické firmy, rozhodčí orgány jako Mezinárodní trestní soud) jsou proti zřízení seznamů kvalifikovaných osob, jelikož by se pro strany sporu omezila možnost výběru. Seznamy kvalifikovaných osob jsou zároveň kritizovány za to, že vytváří nerovnováhu ve prospěch států (protože investoři se na jejich vytváření nepodílí), jmenování rozhodců politizují a brání jmenování rozhodců s odbornými znalostmi, jež jsou pro daný spor relevantní.

Otázka č. 9. Snížení rizika bezdůvodných a neopodstatněných případů

Připomínky týkající se bezdůvodných a neopodstatněných žalob se zaměřují na mechanismus bezdůvodných žalob, zejména pokud jde o jeho oblast působnosti, procedurální aspekty a úlohu rozhodců, kteří tyto případy řeší.

Pokud jde o mechanismus bezdůvodných žalob, několik málo obchodních sdružení zastupujících podniky, jiných organizací a poradenských společností uvedlo, že bezdůvodné a neopodstatněné nároky nebyly v minulosti vážným problémem, a proto není třeba se touto otázkou nyní zabývat. Ve stejném duchu se některé odbory a obchodní sdružení zastupující podniky domnívají, že takový mechanismus již existuje v rámci pravidel ICSID pro rozhodčí řízení a vytvoření nového mechanismu by nepřineslo žádnou přidanou hodnotu.

Ohledně rozsahu této zásady se malá skupina respondentů v podstatě zastupující odbory a nevládní organizace domnívá, že rozsah bezdůvodných a neopodstatněných žalob, jak je v textu definován, nepostačí k tomu, aby se zabránilo zneužívání systému ze strany investorů. Tito respondenti vyjadřují politování nad tím, že by se tím nevyloučily žaloby, které by způsobily vážnou veřejnou újmu. Navzdory volání po jasnější definici bezdůvodných nebo neopodstatněných nároků vyjádřenému některými respondenty z různých kategorií nebyl předložen žádný konkrétní návrh znění této definice.

Respondenti rovněž poskytli obsáhlé připomínky k navrhovanému postupu pro řešení bezdůvodných nebo neopodstatněných nároků. V této souvislosti vyjádřily vnitrostátní výbory Mezinárodní obchodní komory obavy, že kombinovaný účinek těchto dvou článků by vedl ke zbytečným procesním průtahům. Aby nedocházelo k tomu, že bude stát systematicky vyjadřovat námitky s cílem řízení pozdržet, navrhuje některé nevládní organizace, obchodní sdružení zastupující podniky a právnické firmy, aby se tento postup zabýval rovněž tzv. „bezdůvodnými námitkami“.

Většina respondentů, kteří se k dané otázce vyjadřovali, nesouhlasí se striktním uplatňováním zásady „kdo prohrál, platí“. Oblast působnosti a účinek této zásady byly předmětem připomínek.

Pokud jde o oblast působnosti, někteří respondenti, hlavně z řad obchodních sdružení zastupujících podniky, nevládních organizací a z jiných kategorií, navrhuje uplatňovat tuto zásadu ve fázi, kdy soud vydává své rozhodnutí ohledně existence bezdůvodné a neopodstatněné žaloby. Dalším návrhem ze strany nevládních organizací a vlád, který má za cíl dále odrazovat od podávání bezdůvodných žalob, spočívá v tom, že by se soudům kromě uložení náhrady nákladů vyplývajících z řízení stranou, která bezdůvodnou žalobu podala, umožnilo uplatnit sankční opatření. Malý počet nevládních organizací a odborových svazů rovněž navrhuje zavést jasnější definici „výjimečných okolností“, neboť se domnívají, že toto ustanovení by mohlo být zdrojem zdlouhavých jednání. V neposlední řadě vyjádřilo několik podniků, obchodních sdružení zastupujících podniky a jiných respondentů názor, že rozhodci by měli mít i nadále možnost rozhodovat o nákladech na základě svého vlastního posouzení.

Pokud jde o účinky této zásady, řada respondentů z řad obchodních sdružení zastupujících podniky, nevládních organizací, podniků a dalších skupin uvedla, že paušální uplatňování zásady „kdo prohrál, platí“ by mohlo odradit malé a střední podniky od využívání mechanismu ISDS: riziko placení nákladů v případě prohrané žaloby by je demotivovalo od výběru možnosti ISDS. Dalším účinkem uplatňování této zásady by podle několika obchodních sdružení zastupujících podniky bylo, že by mohlo odrazovat od hledání alternativního řešení sporu. Naopak řada nevládních organizací uvedla, že stát by mohl být ochoten dosáhnout řešení sporu s cílem vyhnout se placení vysokých poplatků.

Otázka č. 10. Umožnění dalšího postupu žaloby (tzv. filtrování)

Mnoho respondentů, zejména z řad obchodních sdružení zastupujících podniky, se obává, že by používání tzv. filtrů pro řízení urovnávání sporů mohlo vyvolat velkou politizaci sporů, a doporučuje proto, aby se nepoužívaly. Někteří mají za to, že používáním mechanismu filtru by se nedosáhlo rovnějšího a spravedlivějšího systému rozhodčích řízení, zatímco jiní se obávají, že mechanismus v navrhované podobě by mohl investorům omezit či ztížit přístup k dosažení neutrálního a nezávislého rozhodnutí v jejich případech/žalobách.

Mnoho respondentů, zejména z řad občanů a odborových svazů, má naopak pocit, že tzv. filtr by nebyl vzhledem k jeho konsensuální povaze k zastavení podávání žalob ISDS účinný.

Současně několik respondentů zavedení filtru uvítalo. Někteří z nich se například domnívají, že použití filtru je oprávněné v době celosvětové finanční krize, jiní zavedení filtru podporují, protože ho vnímají jako způsob, jak zabránit riziku, že by byl zneužit k nevhodným výkladům ze strany rozhodčích soudů.

Otázka č. 11. Pokyny stran ohledně výkladu dohody

Velká většina respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli, není spokojena s navrhovaným přístupem ke kontrole, kterou mají strany ohledně výkladu dohody (prostřednictvím závazných výkladů a práva strany, jež se sporu neúčastní, intervenovat). Nicméně jejich názory se jasně liší v tom, jaké ke kritice mají důvody.

Jedna skupina (především nevládní organizace a odbory) se domnívá, že návrhy nezaručují stranám dostatečnou kontrolu nad rozhodčím řízením, zatímco druhá skupina tvrdí, že strany by do záležitostí rozhodčích tribunálů zasahovat neměly, přičemž rozhodčí soudy by měly mít i nadále svobodu rozhodnout rovněž ohledně výkladu (tento názor zaujímají zejména podniky a obchodní sdružení zastupující podniky). To odráží zásadnější postoj k ISDS: ti, kteří jsou proti ISDS, chtějí pro strany více kontroly nad průběhem rozhodčího řízení a považují návrhy stále za nedostatečné, zatímco ti, kteří jsou otevření rozhodčím soudům, se zdráhají akceptovat kontrolu ze strany stran i mechanismy, které posuzovací pravomoc soudů potenciálně omezují.

Respondenti, kteří se domnívají, že navrhované interpretační mechanismy nejsou dostačující, uvádějí následující důvody. Zaprvé, závazný výklad si vyžaduje souhlas obou stran. Především nevládní organizace se domnívají, že strany neúčastníci se sporu by neměly mít právo veta. Zadruhé, někteří respondenti (zejména nevládní organizace a odbory) uvádějí, že soudy by se ve skutečnosti nemusely cítit vázány „závaznými“ výklady a že neexistují žádné donucovací mechanismy.

Respondenti, kteří se domnívají, že navrhované interpretační mechanismy zacházejí příliš daleko (podniky a obchodní sdružení zastupující podniky), vyjádřili znepokojení nad tím, že návrhy poskytují stranám nadměrné pravomoci. Tvrdí, že stanoviska by měla být pouze doporučeními a neměla by být pro rozhodčí soud závazná. Hlavní důvody proti závazným výkladům zahrnují riziko politizace probíhajících sporů, riziko oslabení posuzovací pravomoci rozhodců a obavy ohledně vytvoření příliš strnulého systému. Ještě větší obavy jsou ohledně závazných výkladů vyjádřeny, pokud jde o jejich možné použití na již probíhající spory. Proti takovému použití varují zejména podniky, obchodní sdružení zastupující podniky, právnické firmy a obchodní komory. Tvrdí, že by to bylo v rozporu s řádným soudním řízením a ohrožovalo to právní jistotu pro investory.

A konečně je třeba uvést, že několik respondentů rovněž vyjádřilo pochybnosti ohledně práva intervence stran neúčastnících se sporu. Domnívají se, že by toto právo mělo být uplatňováno obezřetně a v dobré víře, mělo by být podloženo zárukami, které by zajišťovaly, aby žádné podání nenarušovalo nebo zbytečně nezatěžovalo rozhodčí řízení nebo aby nespravedlivě nepoškozovalo kteroukoli ze stran sporu.

Otázka č. 12. Odvolací mechanismus a jednotnost rozhodnutí

Respondenti nejsou ani zcela pro, ani zcela proti návrhu odvolacího mechanismu.

Mnoho respondentů napříč všemi kategoriemi je v zásadě pro odvolací mechanismus, nebo jej dokonce považují za nezbytný. Tento názor vyjádřilo zvláště mnoho nevládních organizací a několik obchodních sdružení zastupujících podniky, dále podniky, odbory, zastřešující nevládní organizace a vládní instituce. Ačkoli si uvědomují výhody, které možnost odvolání přináší, vyjadřují současně řadu obav. Proto neexistuje jednoznačné stanovisko ve prospěch, nebo naopak proti odvolacímu mechanismu. Spíše to závisí na konkrétní podobě mechanismu a míře, do jaké lze dané obavy vyřešit, či nikoli.

Hlavní výhodou uváděnou ve prospěch odvolacího mechanismu je, že přispívá k větší jednotnosti, a tím také k právní jistotě. Nejčastěji zmiňovanou nevýhodou je, že odvolací mechanismus způsobuje náklady a průtahy řízení. Někteří respondenti navrhovali zavést závazné lhůty s cílem průtahy omezit.

Při zkoumání využitelnosti odvolacího mechanismu řada respondentů vyjádřila pochybnosti, zda se navrhovaným přístupem dosáhne stanovených cílů (nevládní

organizace a podniky). Mezinárodní obchodní komory a některá obchodní sdružení v této souvislosti uvádějí, že odvolací mechanismus by mohl ohrozit neodvolatelnost arbitrážního řízení, čímž by byl narušen základní princip mezinárodního rozhodčího řízení. Z tohoto důvodu jsou uvedení respondenti v zásadě proti odvolacímu mechanismu. Někteří respondenti (zejména několik vnitrostátních částí mezinárodních obchodních komor) nepovažují odvolací mechanismus za nezbytný, neboť již existuje dost stávajících mechanismů, kterých lze využít: kontrolní mechanismy, které jsou k dispozici podle Úmluvy ICSID a Newyorské úmluvy, se ukázaly být účinné a poskytují správnou rovnováhu mezi neodvolatelností rozhodnutí a spravedlivým řízením. Konečně řada respondentů z různých kategorií (obchodní sdružení zastupující podniky, nevládní organizace, skupiny odborníků typu *think tank*, vládní instituce) uvedlo, že útvary Komise by měly poskytovat více informací o struktuře a fungování odvolacího mechanismu, nebo že nemohou návrh bez podrobných informací posoudit.

Většina relevantních odpovědí je v zásadě pro odvolací mechanismus. Nicméně k návrhu zaujímají spíše negativní postoj, neboť dávají přednost jinému odvolacímu mechanismu, než který byl zahrnut do podkladů pro konzultaci:

- Mnoho podniků a obchodních sdružení zastupujících podniky a několik nevládních organizací, jakož i vnitrostátní části mezinárodních obchodních komor mají za to, že pokud je odvolacího mechanismu zapotřebí, měl by být vytvořen na mnohostranné úrovni, například v úzké spolupráci s UNCITRAL, ICSID a Mezinárodním trestním soudem.
- A konečně několik nevládních organizací navrhuje, že má-li se odvolací mechanismus zavést, měl by mít formu mezinárodního soudu.
- Značný počet respondentů vyjádřil významnou obavu, že vzhledem ke znásobení dvoustranných dohod o investicích vznikne riziko vysoké roztržiténosti ISDS. Každá dvoustranná dohoda o investicích může mít vlastní mechanismus ISDS a tribunály mohou docházet k rozdílným výkladům stejných ustanovení obsažených v různých dvoustranných dohodách o investicích. Tito respondenti proto navrhují zřízení tzv. „obecného odvolacího mechanismu“, který by se vztahoval na všechny dohody o investicích.

Řada respondentů rovněž volá po dodatečných zárukách. Tvrdí, že odvolací mechanismus je podmíněn nezávislostí rozhodčích soudců, a navrhuje například, že by měl mít podobu stálého orgánu se stálými členy.

Pokud jde o případný rozsah odvolání, většina respondentů odpovídajících na tuto otázku se domnívá, že by nemělo zahrnovat úplný přezkum (právní a skutkový rámec), nýbrž právní důvody (buď výhradně, nebo spolu s procesními otázkami). Tento názor zaujímá řada nevládních organizací a zastřešujících nevládních organizací, jakož i několik podniků a obchodních sdružení zastupujících podniky.

Otázka č. 13. Celkové hodnocení

Přehled obecných odpovědí shromážděných v rámci této otevřené otázky již byl nastíněn na začátku tohoto oddílu. Další podrobnosti jsou uvedeny v přílohách.

4. DALŠÍ POSTUP

Tato zpráva obsahuje výsledky veřejné konzultace týkající se navrhovaného přístupu EU k jednáním o ochraně investic a o urovnávání sporů mezi investorem a státem v rámci TTIP. Jak již bylo uvedeno v oznámení o konzultaci, klíčovou otázkou konzultace bylo, zda by se navrhovaným přístupem pro jednání o TTIP, který ilustrují uvedené referenční texty, dosáhlo přiměřené rovnováhy mezi ochranou investorů a garancí práva a schopnosti EU provádět regulaci ve veřejném zájmu.

Z konzultace vzešly, obecně řečeno, tři hlavní kategorie prohlášení:

- i) prohlášení obsahující námitky proti TTIP obecně,
- ii) prohlášení uvádějící obavy týkající se ochrany investic či ISDS v rámci TTIP nebo obecně,
- iii) prohlášení obsahující konkrétní stanoviska k otázkám uvedeným v konzultaci.

Prohlášení obsahující námitky proti TTIP obecně

První kategorie se týká prohlášení obsahujících námitky proti TTIP obecně. Na základě výsledků předešlé konzultace věnované problematice TTIP a veřejné diskuse na toto téma si je Komise vědoma různorodosti názorů zainteresovaných stran na TTIP obecně. Nicméně konkrétní obsah této konzultace je omezený na navrhovaný přístup týkající se ochrany investic a ISDS pro TTIP. Tato stanoviska jsou vzata na vědomí, avšak další posouzení této konzultace se musí zaměřit na stanoviska týkající se konkrétních aspektů uvedených v jednotlivých otázkách, které byly v rámci konzultace položeny.

Prohlášení uvádějící obavy týkající se ochrany investic či ISDS v rámci TTIP nebo obecně

Druhá kategorie prohlášení obsahuje obavy týkající se ochrany investic či ISDS v rámci TTIP nebo obecně. Je třeba připomenout, že tato konzultace probíhá za zvláštních okolností, kdy Rada jednomyslně pověřila Komisi, aby v rámci TTIP vyjednala vysokou úroveň ochrany investic a ISDS, a to za předpokladu, že konečný výsledek bude odpovídat zájmům EU. Směrnice pro jednání proto obsahují prvek podmíněnosti a jasně uvádějí, že rozhodnutí o tom, zda ISDS do TTIP zahrnout, či nikoli, má být přijato až během závěrečné fáze jednání.

Z tohoto důvodu se tato druhá kategorie odpovědí zabývá širší otázkou než tou, jež byla předmětem této konzultace. Proto by se na tuto širší otázku měla hledat odpověď, zvláště v souvislosti s pokračujícím úsilím EU zásadně reformovat systém ochrany investic a ISDS a s ohledem na posuzování tohoto úsilí.

Je třeba poznamenat, že obavy některých respondentů jsou založeny na případech ISDS, které dosud nejsou předmětem soudního řízení. Výsledky a důsledky těchto případů nejsou dosud známy. Činit jakékoli závěry na tomto základě se proto zdá být předčasné. Útvary Komise nicméně souhlasí s tím, že rizika pro právo na regulaci, jež jsou součástí těchto případů, musí být předmětem diskuse.

Zadruhé, v mnoha případech se tyto obavy zakládají na sporech ISDS vedených v rámci stávajících dohod o investicích nebo na přístupu uplatňovaném ve stávajících dohodách o investicích. Je třeba připomenout, že navrhovaný přístup k ochraně investic a ISDS byl rovněž formulován s ohledem na zkušenost, že výsledky rozhodčího řízení v rámci mnoha stávajících dohod byly někdy sporné. Evropská unie má při výkonu pravomocí podle Lisabonské smlouvy možnost vytvořit reformovaný celounijní režim, který postupně nahradí stávající smlouvy členských států⁵ a ukončí jejich platnost. Jelikož navrhovaný přístup je poměrně významně v rozporu se zněním stávajících dohod po celém světě, je těžké učinit konečné závěry o odůvodněnosti přístupu navrhovaného EU na základě starších dokumentů. Navrhovaný přístup by navíc obsahoval pravidla pro zajištění transparentnosti řízení ISDS. V dohodách EU by proto nemělo být možné, aby řízení u soudů pro ISDS probíhalo tajně nebo aby do něj nemohly zúčastněné strany zasahovat a předkládat svá stanoviska. Navrhovaný přístup se také do velké míry zabývá řešením obav ohledně etiky a chování rozhodců, a to zejména zavedením kodexu chování a předem stanoveného seznamu kvalifikovaných osob (tzv. „roster“), z něhož by strany sporu ISDS rozhodce vybíraly. Uvedený seznam by umožnil předem se vyhnout střetům zájmu. Zatřetí, co se týče obav ohledně možného ohrožení práva na regulaci ve veřejném zájmu, je třeba uvést, že ISDS je výhradně mechanismus k vymáhání ustanovení týkajících se ochrany investic. Není tedy systémem, v němž se investorům uznává právo upravovat nebo pozměňovat právní předpisy. K předložení žaloby musí být investoři schopni prokázat, že došlo k porušení norem na ochranu investic a následné hospodářské škodě investic zahraničního investora. Kromě toho se navrhovaný přístup EU dále zabývá obavami ohledně nutnosti zabránit problémům v oblasti právních předpisů nebo regulace ve veřejném zájmu upřesněním norem na ochranu investic a zamezením neoprávněnému výkladu. Například v rámci přepracovaných ustanovení o vyvlastnění nebo přesnější definice „spravedlivého a rovného zacházení“ již nebude možné si představit úspěšnou žalobu podanou investorem proti právním předpisům ve veřejném zájmu, jež by měla dopad pouze na jeho zisky.

Nicméně dosažení rovnováhy mezi právem na regulaci a ochranou investic je jádrem této konzultace a je pokládáno za jednu z oblastí, na které se bude dále pracovat i v budoucnu.

⁵ V této souvislosti by bylo možné učinit odkaz rovněž na Listinu základních práv Evropské unie, zejména článek 47.

Co se týče chování investorů, navrhovaný přístup chrání pouze investice uskutečněné v souladu s platnými právními předpisy v hostitelském státě. To znamená, že investoři musí dodržovat plnou škálu povinností uplatňovaných v hostitelské jurisdikci, např. v oblasti základních práv a pracovních nebo environmentálních právních předpisů. Hostitelský stát má i nadále možnost stanovit pro investory na jeho území zvláštní povinnosti. Jednou z významných novinek navrhovaného přístupu je dosáhnout toho, aby se v rámci této dohody vzájemně podporovala ustanovení o ochraně investic a ustanovení týkající se udržitelného rozvoje. Mezi ty posledně jmenované patří mimo jiné konkrétní odkazy na mezinárodní úmluvy týkající se pracovněprávních otázek a životního prostředí nebo zákaz snížení úrovně ochrany pracovníků a životního prostředí s cílem přilákat investice. Dále k nim patří odkazy na stávající mezinárodní režimy sociální odpovědnosti podniků, které jsou přímo uplatnitelné na chování investorů.

Prohlášení obsahující konkrétní stanoviska k otázkám uvedeným v konzultaci

Třetí kategorie zahrnuje prohlášení obsahující konkrétní stanoviska k otázkám uvedeným v konzultaci. Zahrnují poměrně značně podrobné odpovědi a velmi často konkrétní doporučení pro navrhovaný přístup EU. V mnohých odpovědích je uznáván pokrok, který navrhovaný přístup představuje ve srovnání se stávajícími modely.

Obraz vznikající na základě těchto příspěvků představuje úplnější a podrobnější škálu odpovědí, a je proto důležitým výsledkem této konzultace. Existují jasné rozdíly mezi stanovisky některých kategorií respondentů, jsou však i oblasti možného nebo skutečného konsenzu, zejména s ohledem na další zlepšení přístupu.

Tato analýza potvrzuje, že výchozím bodem pro úvahy o postoji zaujímaném EU v rámci TTIP je přístup navrhovaný v referenčním dokumentu. Z konzultace nicméně rovněž vyplývá, že je zapotřebí na přístupu k TTIP dále pracovat. Tato jednání mohou vykazovat zvláštní charakteristiky, jež si vyžadují další vývoj postoje EU. Investiční vztah mezi EU a USA je například zdaleka největší a nejhlubší na světě. Tyto okolnosti je třeba zohlednit, jakož i skutečnost, že TTIP má širší dopad než jiné Evropskou unií doposud sjednané dohody.

V tomto kontextu, aniž by byly dotčeny jiné záležitosti, by se při hledání možných zlepšení přístupu EU měla pozornost zaměřit především na tyto čtyři oblasti:

- ochranu práva na regulaci,
- zřízení a fungování rozhodčích soudů,
- vztah mezi vnitrostátními soudními systémy a systémem ISDS,
- přezkum rozhodnutí v rámci ISDS pomocí odvolacího mechanismu.

V prvním čtvrtletí roku 2015 proto útvary Komise plánují zúčastněné strany z EU, členské státy EU a Evropský parlament ve výše uvedených oblastech dále konzultovat, a to v rámci širší diskuse o ochraně investic a ISDS v TTIP s cílem umožnit Komisi

vypracovat konkrétní návrhy pro jednání o TTIP. Je třeba připomenout, že v současnosti žádná jednání o této otázce neprobíhají. Vytvoření nového přístupu k ochraně investic a ISDS, který plně odpovídá zájmům EU a je plně v souladu se závazkem přijatým před Evropským parlamentem, je jedním z hlavních cílů jednání o TTIP.
